

Vår saksbehandler
Trond Minken, tlf 32045479

Saksgang:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Hovedutvalget for kultur idrett og folkehelse		31.05.2012

Høringsuttalelse - endringer i lov om folkebibliotek

Vedlegg

- 1 Lov om folkebibliotek av 20. desember 1985 nr 108
- 2 Høring - endringer i lov om folkebibliotek
- 3 Orientering om Stortingsmelding nr 23 (2008-2009) Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid

Forslag

Hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse vedtar følgende innspill til høring om endring i lov om folkebibliotek:

- 1 Buskerud fylkeskommune mener det er behov for en felles biblioteklov som favner alle typer bibliotek.
- 2 Biblioteket som arena for uavhengig debatt bør presiseres i lovteksten.
- 3 God organisering med vekt på samarbeidsløsninger fordrer et sterkt regionalt bibliotekledd. Buskerud fylkeskommune mener at bibliotekloven fortsatt bør ha pålegg om fylkesbibliotek som egen organisatorisk enhet.
- 4 Når det gjelder kompetansekravet, støtter Buskerud fylkeskommune alternativ 1: Beholde kompetansekravet i folkebibliotekloven, men fjerne dispensasjon der kommunen ikke får kvalifisert fagutdannet søker.
- 5 De regionale bibliotekoppgavene bør presiseres bedre. Bibliotekutvikling med hovedvekt på kompetanse-, tjeneste- og organisasjonsutvikling bør vektlegges.
- 6 De særlige bibliotekoppgavene som tillegges staten bør konkretiseres og hjemles i forskrift.
- 7 Krav om samarbeid med skoler bør hjemles både i opplæringsloven og i lov om folkebibliotek

Buskerud fylkeskommune, 22. mai 2012
Kjersti Bærug Hulbakk
utviklingssjef

Bakgrunn for saken

Kulturdepartementet har sendt forslag til endring i lov om folkebibliotek på høring, med høringsfrist 8. juni 2012. Loven skal gjelde for den offentlige folkebibliotekvirksomheten, herunder de lokale folkebibliotekene som kommunen har ansvaret for (lovens kap. II), fylkeskommunens bibliotekoppgaver (lovens kap III), og særlige bibliotekformål som staten har ansvaret for (lovens kap. IV). Forslaget er en oppfølging av Stortingsmelding 23 (2008-2009) Bibliotek; kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid (Bibliotekmeldingen). I meldingen ble det vist til at det er behov for utvikling i biblioteksektoren for å sikre mer robuste og omstillingsdyktige bibliotek som kan tilby alle innbyggerne bedre bibliotektenester. Det ble varslet at Kulturdepartementet ville vurdere endringer i folkebibliotekloven for å legge til rette for en slik utvikling.

Ulike løsninger og konsekvenser

Buskerud fylkeskommune kommenterer kapittel for kapittel i mottatt høringsnotat:

2. Harmonisering av bestemmelser for folkebibliotek og UH-bibliotek

Departementet foreslår at det ikke gjøres endringer med hensyn til harmonisering av lovbestemmelser for folkebibliotek, skolebibliotek og universitets- og høyskolebibliotek (UH). Dette til tross for at målsettingen om et tilnærmet sømløst biblioteknettverk ble lansert i Stortingsmelding 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleveling. Her ble det påpekt at kombinasjonen IKT og et samfunn preget av livslang læring og etter- og videreutdanning vil kreve tettere samarbeid i biblioteknettverket. Dette for at bibliotekbrukerne skal slippe å tenke på hva slags bibliotek de henvender seg til når de trenger bibliotektenester.

Når Buskerud fylkeskommune ønsker å gå lengre enn lovforslaget på dette punktet, er det nettopp fordi enkeltmennesket har nytte av bibliotektenester gjennom hele livet. Jo bedre tjenestene henger sammen, jo bedre vil de styrke hverandre, og jo større vil nytten bli. For publikum er det tjenesten som teller, ikke eierforhold og organisering. Både svensk og finsk lovgivning går lengre enn den norske på dette området.

Lånesamarbeid forsterker behovet for felles lovgivning, og stiller krav til samarbeid på ulike nivå. Buskerud fylkeskommune ber derfor om at § 3 om lånesamarbeid og registrering konkretiseres. Begrepet "registrering" er tvetydig og bør defineres. Fylkeskommunen foreslår dessuten et krav om evaluering av bibliotektenester i tillegg til innlevering av statistikk. Det vil følge opp Bibliotekmeldingens forslag om vektlegging av statistikk og analyse, i tråd med Finlands biblioteklov.

Lovforslaget lyder:

§ 3 Lånesamarbeid, registrering m.v.

Bibliotekene skal følge felles regler om lånesamarbeid og registrering, og for innlevering av statistikk. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

Foreslås endret til:

Bibliotekene skal følge gjeldende nasjonale regler som regulerer samarbeidet i sektoren. Departementet kan gi nærmere forskrifter.

3. Justeringer i formålsparagrafen

Buskerud fylkeskommune stiller seg positiv til at loven gjøres medieuavhengig, og til følgende tillegg i formålsparagrafen: "Folkebibliotekene skal være en møteplass og arena for

offentlig samtale og debatt". Dette styrker bibliotekets sentrale rolle som møteplass, og presiserer et ansvar i forhold til Grunnlovens § 100, siste ledd: "Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale". Buskerud fylkeskommune foreslår følgende endring for å understreke bibliotekenes uavhengighet:

Lovforslaget lyder:

§ 1 Folkebibliotekene skal være en møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Foreslås endret til:

*Folkebibliotekene skal være en møteplass og arena for offentlig samtale og **uavhengig** debatt.*

4. Organisering og drift av bibliotekjenester

Buskerud fylkeskommune går i likhet med Bibliotekmeldingen og departementet inn for et tettere samarbeid på tvers av kommunegrensene. Interkommunalt samarbeid er et effektivt virkemiddel for å skape mer robuste bibliotekenheter og for å sikre gode bibliotekjenester til brukerne. Selv om den enkelte kommune fortsatt har ansvar for å gi sine innbyggere et solid bibliotektilbud, vil et mer forpliktende samarbeid mellom kommunene gi bedre ressursutnyttelse og sikre kvaliteten på bibliotekjenestene uavhengig av bosted.

Fylkesbibliotekene kan spille en nøkkelrolle i etableringen av et sterkere regionalt biblioteksamarbeid. For det første er forholdet til folkebibliotekene preget av kunnskap og gjensidig tillit; for det andre representerer de en uavhengig part som kan bidra til å belyse et samarbeid fra flere sider. Det gir fylkesbibliotekene en unik posisjon som utviklingspartnere – spesielt i et fylke som Buskerud, med mange små og vidstrakte kommuner. Derfor er det et paradoks at høringsnotatet legger opp til et sterkere samarbeid innad i fylkene, samtidig som lovhjemlingen av fylkesbibliotekene foreslås fjernet. I et biblioteklandskap med tettere samarbeid vil behovet for en sterk bibliotekenheter på fylkesnivå snarere øke enn avta.

5. Kompetansekravet i folkebibliotekloven § 5

Buskerud fylkeskommune ser i likhet med departementet et behov for utvikling av kompetansekravet. Fylkeskommunen støtter departementets første løsningsforslag, alternativ 1: "Beholde kompetansekravet i folkebibliotekloven, men fjerne dispensasjon der kommunen ikke får kvalifisert fagutdannet søker".

Som påpekt i høringsnotatet, kan løsningsforslaget gjøre det vanskeligere for små kommuner å utlyse sjefsstillinger som deltidstillinger. De utfordringer som en slik skjerping av kompetansekravet måtte medføre, kan løses gjennom samarbeid på tvers av kommunegrensene – gjerne med bistand fra et sterkt og faglig kompetent regionalt organ.

6. Fylkesbibliotek

Buskerud fylkeskommune bifaller departementets målsetting om å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Flere av de konkrete endringsforslagene er i tråd med Buskerud fylkeskommunes egne mål og ambisjoner på dette området. Fylkeskommunen ønsker imidlertid å peke på noen svakheter i enkelte forslag, og i begrunnelsen av dem. De viktigste er:

- Pålegg om å ha eget fylkesbibliotek foreslås fjernet fra lov om folkebibliotek § 8 (gjeldende).

- Pålegg om fagutdannet fylkesbiblioteksjef reduseres til krav om "bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå".
- Lov om folkebibliotek § 10 (gjeldende) annet ledd, om samarbeid mellom fylkesbibliotek og fylkeskommunens skoleledelse og om avtaler med de statlige skolemyndighetene, foreslås fjernet.

Høringsnotatet ønsker en "mest mulig fleksibel lovbestemmelse" for å imøtekomme eksisterende forskjeller mellom fylkesbibliotekene. Buskerud fylkeskommune minner om at biblioteksektoren stiller svakt innad i fylkene, sammenlignet med større sektorer som for eksempel utdanning. Dersom kravet om eget fylkesbibliotek fjernes fra loven, kan det føre til at forskjellene mellom fylkene blir enda større enn de er i dag.

Buskerud fylkeskommune har god erfaring med å satse på en organisatorisk sterk bibliotekenheter, godt integrert i moderinstitusjonen. Det er en risiko for at fleksibiliteten i loven kan gå på bekostning av kvaliteten i de regionale bibliotekleddene. Dette vil kunne undergrave det nasjonale nettverket og den samarbeidskulturen som hittil har vært bibliotekvesenets styrke, og som er en forutsetning for å kunne innfri departementets og Stortingets ambisjoner om et mer forpliktende samarbeid på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

I Bibliotekmeldingen (2009) la Stortinget særlig vekt på betydningen av bibliotekarkompetanse i fylkeskommunen. I forlengelsen av dette må det understrekes at kompetanse foreligger både på organisasjons- og individnivå. Løsrevet vil ikke "bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå" gjøre samme nytte som tilsvarende kompetanse knyttet til en optimalt tilpasset organisatorisk enhet.

Departementet ønsker å fjerne bestemmelser av frivillig karakter, og finner det "unødvendig å pålegge to enheter innenfor samme organisasjon å samarbeide". Buskerud fylkeskommune støtter i utgangspunktet dette prinsippet, men har erfaring med at særskilte bestemmelser kan være til nytte i møte med forvaltningsmessige skiller, for eksempel mellom bibliotek- og utdanningssektoren.

Lovforslaget lyder:

§ 6 (ny) Generelt

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål. Fylkeskommunen kan opprette avtaler om felles bibliotekdrift og lånesamarbeid med en eller flere kommuner.

Foreslås endret til:

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og bistå kommunene med kompetanse-, tjeneste- og organisasjonsutvikling for å gi innbyggerne i fylket et tilbud i tråd med formålsparagrafen i lov om folkebibliotek.

7. Lovtekniske endringer

Buskerud fylkeskommune ønsker en konkretisering av de særlige bibliotekoppgavene som staten har ansvar for. For å oppfylle biblioteklovens formålsparagraf, må Nasjonalbibliotekets oppgaver fremme demokrati og lik tilgang til informasjon og ressurser. Statens ansvar for å drive nasjonal bibliotekutvikling må lovfestes og hjemles i forskrift.

Buskerud fylkeskommune foreslår at begrepet ”biblioteksystem” erstattes av den mer dekkende betegnelsen ”biblioteknettverk”.

Når det gjelder den lovtekniske endringen av § 6 (gjeldende), samarbeid med skoler, deler fylkeskommunen vurderingen av at effekten av denne loven ville vært best om kravet til samarbeid var hjemlet i både opplæringsloven og lov om folkebibliotek. På den måten vil skolen også være pliktig til å ta initiativ til samarbeid. Skole- og folkebibliotek inngår i en større sammenheng, og angår ikke den enkelte kommune alene. En forankring av skolebibliotekene må ha til hensikt å sikre bred samfunnsmessig optimalisering av bibliotekenes nytteverdi

Konklusjon

- Buskerud fylkeskommune mener det er behov for en felles biblioteklov som favner alle typer bibliotek.
- Biblioteket som arena for uavhengig debatt bør presiseres i lovteksten.
- God organisering med vekt på samarbeidsløsninger fordrer et sterkt regionalt bibliotekledd. Buskerud fylkeskommune mener at bibliotekloven fortsatt bør ha pålegg om fylkesbibliotek som egen organisatorisk enhet.
- Når det gjelder kompetansekravet, støtter Buskerud fylkeskommune alternativ 1: Beholde kompetansekravet i folkebibliotekloven, men fjerne dispensasjon der kommunen ikke får kvalifisert fagutdannet søker.
- De regionale bibliotekoppgavene bør presiseres bedre. Bibliotekutvikling med hovedvekt på kompetanse-, tjeneste- og organisasjonsutvikling bør vektlegges.
- De særlige bibliotekoppgavene som tillegges staten bør konkretiseres og hjemles i forskrift.
- Krav om samarbeid med skoler bør hjemles i både opplæringsloven og i lov om folkebibliotek